

Q.K. 368, 21.

(X188-2565)

Q. D. B. V.

II m
518

DE

PHILIPPIS
AVGVSTIS,

PRAESIDE

CONRADO SAMVELE
SCHVRFLEISCHIO,

Differet

M. PAVLVS FRIDER. BALDVINVS,

Spera Citizensis Misnicus,

In Auditorio Maiori,

Ad d.

A. MDC XCIIX.

VITEMBERGAE,

Ex Officina CHRISTIANI KREVSIGII, Acad. Typogr.

I.

X quo Roma peregrinitatem sustulit, et communis quaedam patria civitasque facta est, nemini ad fastigium imperii praeculit aditum, neque hoc dignitatis gradu prohibuit exteros, et quae sivit interdum, ultra Latium ac Italiam, quos eligeret, Imperatores. Eo viam

munivit Antoninus pius, et omnes liberos homines in ditione imperii constitutos, iure civitatis Romanae donavit, constitutione ad posteritatis memoriam insigni, cuius meminit *Vlpianus in lege septima decima, quae Romani iuris volumine continetur.* Praeclare, ut sapiens, et rerum quoque Romanarum peritus erat, *Augustinus* scribit. *Humanissime factum est, ut omnes ad Romanum imperium pertinentes, societatem acciperent civitatis, et Romani Cives essent: ac si esset omnium, quod erat ante paucorum. L.V.c.17. de Civit. Dei.* Quem locum de iure civitatis, non urbibus tantum et provinciis, sed etiam omnibus et singulis, qui sub imperio Ro. erant,

A 2

dato

dato concessoque exponere debemus. Nam *Io. Ludov. Vives*, V. C. Iosephi et Dionys. Halicarnassei auctoritate contentus, recentiora, quae huc spectant, testimonia omisit, *in commentar. adh. l.* Haud dubie antistes ad Antonini pii tempora respexit, et ipse sibi lucem attulit alio in loco, quo secum consentiens tradit. *Omnes* (subiecti imperio Romano) *Romani facti sunt, et omnes Romani dicuntur. In Ps. LVIII.* Vix dubito, quin hoc innuere voluerit Capitolinus, quum in vita Antonini pii sequentia reliquit. *Tanta sane diligentia subiectos sibi populos rexit, ut omnia et omnes, quasi sua essent, curaret. Cap. VII.* Omnes, inquam, quasi unius urbis cives, sublato peregrinitatis discrimine, habuit, ita ut ex variis Ro. imperii populis unum populum efficeret, qui uno et eodem Romano iure, eademque civitate et libertate uteretur. Neque hoc ignoravit *Prudentius*, poeta Christianus, quum ius connubii, quod antea non erat cum peregrinis (autore etiam *Cicerone in Topicis, et Seneca l. IV. de benef.*) nunc cum omnibus commune esse indicat, *lib. II. contra Symmachum.* Nihil obscurior *Rutilius* affirmat, unam ex diversis gentibus patriam, unamque urbem esse factam, quod antea orbis fuerat, *lib. I. itiner.* Omnia ergo, quae iure Quiritium habentur et exercentur, peregrini aequaliter consecuti sunt, non solum ius connubii, sed etiam patriae potestatis et hereditatis, omnesque adeo immunitates et privilegia, quae debentur

deben-

debentur Civibus Romanis, ex lege Antonini pii, cuius meminit *Vlpianus in l. 17. D. de statu hominum*. Vbi retinenda vetus lectio: *in orbe Romano*: quam Etrusci veteres libri firmant, quamque in Latio inclinatae latinitatis, quorsum Augustus noster pertinet, non esse peregrinam, scio. Accedit eodem Iustinianus, et Antonini vestigia sequitur, *in Nov. 78. cap. 5*. Ibi enim verba, ἐν κοινῷ, *orbem Romanum*, non urbem Romanam significant: quemadmodum *l. un. pr. C. de cad. toll.* expresse dicit Augustus legislator. Paulo aliter, sed re ipsa congruens Modestinus, matrem illam ac parentem urbium, *communem patriam* nominat, & civitatem omnibus datam intelligit, quae alias *Romani orbis* nomine appellatur. *L. 33. D. ad municipalem*. In novissima, cuius memini, constitutione τὸ κοινὸν est commune civitatis Romanae domicilium, indulgentia Antonini omnibus concessum, ob eamque causam a Iustiniano confirmatum. Non accurate convertit interpres: *omnibus in commune subiectis*: rectius dixisset: omnibus Romano orbi (imperio) subiectis, ad quos pertinet id quod praecessit τὸ τῆς Ρωμαικῆς πολιτείας. *Novel. 78. c. 5*. Eodem sensu Zosimus dixit, ὑπὲρ τῆς κοινῆς. *I. 65*. Inquinate scripsit, quod ex Graeco Nov. codice transtulit *Ant. Mornacius*, οἱ ἐπήσοσι, quod peregrinitatem et barbariem redolet, pro ὑπήκοοι. *in l. 17. D. de statu hom.* Nam Graeci τὰς ὑπὸ Ρωμαίῃς vocant τὰς Ρωμαίους (Ρωμαίων

Βασιλεῦσι ὑπηκόος, quod neminem Graece doctum fugit.

II. Quo civitatis Romanae iure ornati et evecti sunt homines alienigenae, et ex Arabia primus omnium Philippus, humili et obscuro genere natus, animo tamen et aetate ferox, sed more suae gentis vafer ac malitiosus, et disciplina belli, cultuque Romano institutus, conciliato sibi exercitu, et Gordiano tertio, per quem crevit, et honore auctus est, submoto, imperium scelere et perfidia occupavit. *Julianus Capitolinus in Gordiano III. c. XXIX. Victor Schotti p. 85. Sextus Rufus, a Io. Camerte editus, p. 323. Eutropius l. IX. c. 3. Orosius, qui Eutropium legit, lib. VII. c. 20. Cassiodorus in chronic. ed. Vechel. II. 381. Zosimus lib. I. c. 18. & 19. Zonaras Annal. t. II. qui tradit, Βοστρίσ, loco in Arabia ignobili oriundum, Προμητο ἐν Βόσρων. Prodiit ex eo, velut natali loco, Philippus. Sive, ut convertit Hier. Volfius. Fuit ex Βοστρίσ oriundus. Consentit Victor, et Thraconiten vocat, quem Bostrenum fuisse, Zonaras auctor est: Bostra enim sita erant in eo Arabiae tractu, qui Trachonitis dicitur, atque hoc indicio Trachonites scribi debet, qui Traconites scribitur in breviario Victoris. Thomas de Pinedo Lusitanus redarguit Abr. Ortelium, tanquam is sine auctore scripsisset, patriamque hanc Philippo tribuisset. in observat. ad Steph. Byzantium, V. Bostra. Fugit Iudaeum apprime do-*

1633.

doctum locus in Zonara ad praesidium huius sententiae constitutus, quem non ignoravit Ortelius, sed in *Thesauro Geographico* aperte nominavit. Vix autem dubito, quin de eo cogitaverit *Jac. Gothofredi*: quamquam non indicavit, quo se tueri testimonio possit, huius tamen auctoritate scriptoris, qui scrupulum eximit, permotum fuisse, nemo temere negabit. *In notis ad expositionem ab Anonymo quodam, quarto saeculo iam adulto, concinnatam, cap. XIX.* Bostra quidem a Strabone in Syria collocantur, *lib. XVI.* Non, ut liquet, eius, sed librarii vitio, quoniam depravata est scriptura, et legi debet Botrys, sive Latina scribendi ratione, Botrus, quam recentior Strabone Ptolemaeus in Syriae finibus includit, *l. V. c. 15.* At Bostra, sub id tempus, inter Arabiae vicos relata, et Philippi auspicio culta, extructisque ab eo aedificiis, et operibus publicis ornata, muroque cincta, dignitatem, cultum ac faciem novae, et nuper conditae urbis obtinuerunt. Contra alii a Philippo haud inchoatam urbem, sed instauratam autumant, in his *Ortelius*, et qui hunc sequuntur. Zonaras scribit, πόλιν βασιλεύσας ἐπώνυμον ἑαυτῷ ἐδομήσατο, Φιλίππῳ πόλιν ὀνομάσας αὐτήν. *Annales. tom. II.* Urbem, confirmato imperio, aedificavit, id est, domos, portas, muros, ad iustam urbis formam extruxit. Quod novae urbis initium verbo tradit satis aperto, sed minus usitato, atque ab ultimis Graeciae scriptoribus haud usurpato. Alioquin

quin scripsisset aliter, si veteres historicos, aut oratores
 confectari voluisset. Nam apud utrosque, praeser-
 tim Atticos, verba, ἔκτισε, ὤκτισε, urbium primordia
 et conditus signant. Nec vero scripsit Zonaras ἐτεί-
 χισε, quanquam hoc includit δόμησις, oppidumque
 a vico distingvit, et proprie etiam ad eiusmodi stru-
 cturam pertinet, quae urbi convenit, et iure civitatis
 nequicquam est indigna. Tanto minus expressit,
 ἐκόσμησε, quamvis necessaria ratione subintelligatur,
 propterea quod Philippus senior urbem ab se condi-
 tam prius aedificiis ornavit, quam muro cinxit. To-
 tam ego rem ita expedio, et verbis quoque commuta-
 ris sententiam Zonarae declaro. Πόλιν ἔκτισε, καὶ
 ἐκόσμησε οἰκοδομήμασι, καὶ ἐτείχισε. Verbum e-
 nim, quod Zonaras ad illius rei memoriam extare vo-
 luit, aedificationem urbis designat, neque tamen cui-
 tum ornatumque aedium, neque extruccionem muri
 et moenium excludit. Nisi quis existimet, πόλιν ἀ-
 τεύχισον, nulloque muro circundatam fuisse, quod
 historiae perito vix venire in mentem potest. Sane
 in priscis urbium inscriptionibus, murorum fieri men-
 tionem, formula vetus docet. MVRIS. CVM. IN-
 TERIORIBVS. AEDIFICIIS. PROVIDENTIA.
 AVG. INSTITVTIS. ATQVE. PERFECTIS.

III. Maior est controversia, an Philippus pio coe-
 tui se coniunxerit, et Christi dicto obediens fuerit,
 quod complures, praesertim nostri putant, et variis at-
 que

que gravibus testimoniis confirmare volunt, eum non modo non abhoruisse a Christianorum sacris, verum etiam, adducto in societatem ritus filio, consensu et praesentia approbasse. Quae quidem sententia numero suffragiorum vincit, et omnibus fere aetatibus ac seculis hominum, rei Christianae peritorum, assensu comprobata est, ut pauciores isti, qui dissentiunt, forsitan Philippo iniuriam faciant, et animo iraeque obsequantur. Contra alii eum probri flagitiiqve insimulant, nec maledictis abstinere, et vafrum, crudelem, perfidum, impurum et impium, latrocinio infamem ac parricidam vocant, qui ex ultimis Arabum terris non meliores, nec mitiores gente sua mores secum attulisset, et turpitudinis notas, scelerumque vestigia passim reliquisset. Quae res probatione indiget, et idoneis historiae momentis ponderanda est, ut quo inclinet animus, et quid in tanto dissidentium numero statuendum sit, intelligatur.

IV. In principio huius controversiae optandum esset, ut duarum Origenis epistolarum, quae huc spectant, facere copiam possem; sed quia haec res facultatem habitura non est, argumenta aliunde sumi oportet. Illud certum habeo, ludos seculares, publice editos, Diisque consecratos, cum religione Christiana non congruere, quos Philippus, millesimo Urbis anno, cum Romae natalis esset, instituit solenniter ac peregit. *Julius Capitolinus in Gordiano III. cap.*

B

XXXIII.

XXXIII. *Omnia haec* (varii generis animalia & fe-
 ras) *Philippus exhibuit saecularibus ludis, et mu-
 neribus atque Circensibus, cum millesimum ab
 Vrbe condita annum in Consulatu suo (secundo)
 et filii sui (primo) celebravit.* Post hunc Cassiodo-
 rus scribit. *His COSS.* (Philippis patre et filio) *mille-
 simus annus Urbis* (Romae) *expletus est, ob quam
 solemnitatem innumerabiles Philippus cum Phi-
 lippo filio suo bestias in circo magno interfecit, lu-
 dosque campo Martio theatrales tribus diebus ac
 noctibus, populo pervigilante, celebravit.* Pau-
 lus Orosius Imperii quoque annum, quo ludi saecula-
 res celebrati sunt, definit, *l. VII. c. 20.* Sunt numi, in
 quibus Iovis, in templo, sex columnis innixo sedentis,
 imaginem cernimus, quae nomine Christiano indigna
 est, et manifestum impietatis signum habet. Sole-
 mnes enim et supersticiosos illorum temporum ludos,
 millesimo Urbis anno dicatos, incisa haec verba indi-
 cabant. SAECVLVM. NOVVM. SAECVLVM,
 dico, non commune, et centum duntaxat annis cir-
 cumscriptionem, sed singulare, et MILLIARIVM, five
 MILLENARIVM, quod numi, ex argento et aere fa-
 cti, declarant. *Apud Ioannem Tristarium in com-
 mentar. histor. t. II. p. 570.*

V. His argumentis rationibusque ducti Pompo-
 nius Laetus, *in compendio Romanae historiae lib. I.*
 Ioannes Baptista Egnatius, in historia Caesarum, A-
 dol-

1037

dolphus Occo, *in numismatis Imperatorum*, Iosephus Scaliger, *in animadversionibus ad Eusebium*, Isaacus Casaubonus, *in notis ad historiae Augustae scriptores*, Dionysius Petavius, *de doctrina temporum l. XI. c. 25.* Chr. Ad. Rupertus, *in observationibus ad Synopsin Besoldi*, Sethus Calvisius, *op. Chronolog. an. 246.* Io. Henric. Boeclerus, *hist. Univers. sec. III. s. 2.* Timannus Gesselius, *in historia sacra et eccles. ad an. 253.* Ioannes Henichius, *hist. eccl. sec. III. c. 4.* Gvil. Stratemannus, *in theatro hist. sec. III. an. 244.* Vlricus Huberus, *instit. hist. civil. part. II. l. 2. sect. 4. c. 1.* et alii, quos enumerare, longum foret. Prae omnibus commemorari debet Sulpicius Severus, scriptor disertus et elegans, sed Eusebio recentior, qui hoc uni Constantino M. tribuit, quod Christianam augusti nominis pietatem commendat. *Constantinus*, inquit, *primus omnium Romanorum principum Christianus fuit*: id est, Christiano ritu Deum coluit, si propria verborum significatio obtinet, non eo, quo exponit G. Hornius, sensu, *pacem Christianis dedit et libertatem.* Etsi enim illorum nomini honorique Constantinus favit, et immunitates ac privilegia impertitus est, tamen illa Sulpicii commemoratio ad verum in primis ac debitum Deo cultum spectat, *sacr. hist. lib. II. c. 48.* Nam pietas, quae in numis Philippi senioris legitur, officium notat, quod parentibus, et bene meritis praestari solet.

VI. Ante Sulpicium, et, quod non omittendum est, ante ipsum quoque Eusebium, Lucius Caecilius Lactantius, pari et consentienti voce affirmavit, Constantinum Imperatorem, *primum Romanorum principum, repudiatis erroribus, maiestatem Dei singularis ac veri et cognovisse, et honoravisse, divinam instituit: l. I. c. 1.* Huius magna est auctoritas, et rerum proximarum aequae ac superiorum notitia insignis, quae, ut mea opinio est, praecipua fuit Sulpicio causa, quam obrem sequeretur Lactantium, et religionem Christianam, a Constantino susceptam, a libertate, populis Romanae ditionis concessa distingveret, in eaque re industriam & iudicium comprobaret, *lib. II. c. 50.*

VII. Omnino certa, et quae nihil dubitationis habeant, monumenta poscimus, quoniam *acta Pontii*, quae extant, multis suspecta sunt, ut eorum auctoritate vix aliquid firmi constituatur. Non dissimulavit Caesar Baronius, fabulosum esse, quod ibi traditur de fano Iovis subruo, et simulacris eiusdem funditus deletis, quippe quae nec veri speciem habent, nec Petavium ad assentiendum inclinare potuerunt. Sed hic admonendum est, vitam Pontii a Surio haud accurate editam, et huius fabulae accessione auctam, quae in aliis codicibus non legitur, neque in novissima Baluzii editione reperitur. *Miscellaneorum lib. II. p. 130. 131.* Quod sane miror, viro omni elegante doctissimo

Etrnai

Strina expolito, non venisse in mentem, nec melius collocasse operam, quum Philippum *augustalem*, cum Philippo Augusto confundi autumat, alterum Aegypti praefectum, Christo dedisse nomen, alterum Imperatorem, falsa quorundam opinione, pro Christiano habitum fuisse, arbitratur. *De doctrina temporum l. X J. c. 25.* Nemo quidem inficiari potest, plures extitisse Philippos, et inter hos etiam Philippum praefectum praetorio, qui in Christianorum numerum ascriptus, errandi occasionem praebuisse creditur, deceptis nominum similitudine scriptoribus, ac sua culpa in errorem inductis. Accepit hoc a Baronio, verum ad suam, non ad illius sententiam accommodavit, quandoquidem Baronius veritatem actorum manifesto defendit, et acta ab additamento, quod ab aliena manu est, caute distinguit. *Annal. eccles. t. II. an. 246. et 249.*

VIII. Nunc eo veniamus, ut quantum nummo Apamensi tribuendum sit, in huius argumenti obscuritate aperiamus, si maxime de vita Pontii, quam Valerius, ei quondam per familiaris scripsit, ambigatur. Neque enim vitupero conatum, et studium Octavii Falconerii, viri diligentis, atque in huius doctrinae genere imprimis versati, apud quem extat numus, Philippi senioris imagine signatus, in cuius averfa parte inest effigies arcae, quadratam figuram referentis, et tres litteras, quae nomen NQE constant, incisas habentis, at-

B 3

que

que adeo eluvionis Deucalioneae memoriam renovantis, ut censet idem ille antiquarius, *in dissertatione de numo Apamensi p. 168. et 187. seq.* Sed nihil causae video, cur iste Apamensium numus, ad significandam religionis Christianae tesseram afferatur, in quo nulla est diluvii nota, nullum Noachici nominis vestigium, nullum arcae fluitantis signum, nullum in ramo olivae, nisi foederis et concordiae, indicium, nullum denique in tota partis aversa effigie, nisi fertilitatis, et abundantiae extat argumentum. Erat enim Apamea Syriae Vrbs, horreum quoddam, et instar arcae, propter frugum copiam, quaeque cella penaria minoris Asiae, in qua floruit Alexandria Troadis, vel ob societatem et concordiam, Apamenses inter et Alexandrinos initam, in numo, cuius explanatio quaeritur, apertis integrisque verbis commemorata. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ. Non, ut legebat olim Falconerius, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Β. Congruit nomen, quod sequitur: ΑΠΑΜΕΩΝ, quibus eadem societas, et foederis amicitiaeque necessitudo cum aliis civitatibus intercessit. Duae autem columbae, quarum speciem formamque numus praebet, nulla ratione ad columbam, a Noacho emissam, referuntur. Nam et in aliis numis, qui neque ad Noachum spectant, nec quidquam cum rebus sacris commune habent, duas columbas, et ramum olivae, si operae pretium sit, per facile ostendamus. Athanasium Kircherum, nimis credulum, et Falco-

1641

Falconerii vestigia secutum, non fero hac in causa iudicem: tantum de CL. Ciampino miror, adduci potuisse, ut crederet, numum hunc *a Christianis* (scilicet Apamensibus) *in signum laetitiae*, quod ipse *Philippus Christianae religioni addictus esset, sculptum fuisse, in sac. historica disquisitione, an duo Philippi Imperatores fuerint Christiani*. Sumpsit enim pro certis, quae probare debuit, et Graeca, quae in altera numi parte incisa sunt, vocabula perperam edenda curavit, et levi coniectura ductus, *arcam Noe* sensu Christianae pietatis exposuit, ac reiecto, in quo ei libens assentior, *Deucalionis diluvio, salutem ex baptismatis aqua denotari*, persuasum habuit, sed omnium auctoritate Graecorum destitutus. Nemo enim illorum *Noe* scripsit, sive in libris, sive in monumentis aliis: sacros enim scriptores, et LXX. et Philonem Chaldaeos imitantem, et Berosum Annianum excipio, apud quos *Noe* et *Noach* legi, omnes sciunt. Apamenses igitur de nullo minus, quam de Noacho, cogitarunt, nec tenuissima suspicio est, de eo cogitare voluisse, cum Christi sacra nondum universe reciperent, nedum profiterentur. Idcirco nihil temere constituendum, nec huius numi indicio, de Philippi religione pronunciandum, nec vero, si certiora suppetant, male de ea existimandum. Quod assecutus est Stephanus Monachus, neque hoc fundamentum stabile et firmum, quo tanta causa fulciretur, iudicavit. *in Prolegomenis Var. Sacr.* Vbi de Hippolyto, Origenis aemulo,

1042 / n 518
mulo, et data hac occasione, de Philippo, ad quem iste
duas epistolas scripsit, quaedam haud intempestive ad-
monenda duxit.

IX. Res tandem eo redit, ut existimare possim,
famam, quae de emendata Philipporum religione
percrebuit, non firmissimis niti fundamentis, siqui-
dem profanos scriptores consideravero, qui de Philip-
pis Christianis tacent. Cum enim in scribendis, et inve-
stigandis Imperatorum rebus per essent diligentes,
tum illud tam insigne mutatae religionis exemplum, sine re-
prehensione ne utiqvam tacere potuerunt. Nam quin rescie-
verint, si quid eiusmodi contigit, vix dubitandi locus est,
praesertim cum non committerent, ut res alias, quarum vel
renewissima significatio data est, silentio praeterirent. Addo,
quod Eusebius quaedam fama accepit, quae plerunqve incerta
est, et fallit scriptores credulos, quippe monumentorum au-
thoritate destitutos. Quare Huetius ultro et ingenue fassus
est, Eusebium *ex incerta auditione retulisse*, Philippum (senio-
rem) *publice in Ecclesiam ab Episcopo (is fuit Babylas) admissum,*
precationum participem fuisse factum, postquam crimina confes-
sus, in poenitentium ordinem redactus est, Origenianorum lib. I. p.
19. Enimvero in coetu Dei publice non versatus est, nec pa-
lam se dixit, ac professus est Christianum civem; nam quo-
minus id faceret, metu impediabatur, qui an iustam hic excu-
sationem habeat, nunc non ex viro. Illud namqve agnoscit
Huetius, *Christi sacris a Fabiano Papa initiatum fuisse Philip-*
pum. Sed occulte, idqve clam Ethnicos habuisse, nequid inde res
suae detrimenti caperent, quas pristinae religionis eiuratae fama
forsitan conturbasset. Cum Huetio sentiunt populares, do-
ctrina et antiquitatis scientia exculti, *Natalis Alexander, hist. ec-*
cles. sec. III. part. prim. cap. ult. Antonius Pagi in Crit. hist. Chro-
 nol. ad an. Chr. 248. Nam Henricus Valesius, et Stephanus
Baluzius, summa eruditione viri, consulto ab hac
controversia abstinuerunt.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Kodak
LICENSED PRODUCT

KODAK Color Control Patches © The Tiffen Company, 2000

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

